

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 15.03.2011
Utvalgssak: 3/11

Resultat:

Arkivsak: 07/1243-75
Tittel: HØRING OM NOU 2010:10 - TILPASSING TIL EIT KLIMA I
ENDRING - OM SAMFUNNET SI SÅRBARHEIT OG BEHOV FOR
TILPASSING TIL KONSEKVENSAVAR AV KLIMAENDRINGENE

Behandling:

Representanten Skogan, Krf, fremmet på vegne av Krf, H og AP følgende forslag (1)-(2):

(1)

”Pkt. 7, 2. avsnitt, 3. setning:

Siste del av setningen: ...der folk bor og ferdes strykes og erstattes med: og økt teleproblematikk.”

(2)

”Nytt punkt:

Fylkestinget vil særleg påpeke de utfordringer som arktisk landbruk står overfor i møte med endrede klimabetingelser. Arbeidet med å utvikle et mer klimatilpasset plantemateriale må styrkes.”

Representanten Bygdnes, R, fremmet følgende forslag (3):

- a) Fylkeskommunen har ikke bare det overordnede ansvaret, men bør også gå foran med gode eksempler. I høringsuttalelsen vises det til 3 hovedstrategier, bl.a. 1) utslippsreduksjon. Fylkestinget ønsker derfor at det blir utarbeidet en plan for reduksjon av klimagassutslipp.
- b) Fylkeskommunen må lage en energieffektivisering i egne bygg, anskaffe klimavennlige kjøretøy og redusere transportbehovet.
- c) Fylkeskommunen bør prioritere opp vedlikehold, gjenbruk og opprusting av eksisterende eiendom fremfor å stimulere til et bruk og kast-samfunn.
- d) Fylkeskommunen har et ansvar for å spre miljøinformasjon til befolkningen og næringsvirksomhet i fylket. Til det kreves det en opprusting av egen kompetanse både for å redusere klimaendringene og for å tilpasse virksomhet til klimaendringer.

- e) Fylkeskommunen må stimulere aktivt til prosjekt for utvikling av fornybar energi.”

Representanten Bygdnes, R, ba om at forslag (3) ble oversendt fylkesrådet.

Representanten Fossbakk, H, fremmet på vegne av H, AP og Krf følgende forslag (4):

- ”8 Fylkestinget støtter derfor utvalgets anbefaling om å opprette regionale kompetansesenter for kunnskapsformidling om klimautfordringene lokalt/ regionalt, og med ansvar for veiledning i arbeidet med klimatilpasning overfor kommuner og andre med plan og forvaltningsansvar. Et slikt senter bør vurderes etablert i nær tilknytning til eksisterende fagmiljø innen klima- og miljøforskning og overvåkning i regionen, og for Troms` vedkommende er miljøene ved Universitetet i Tromsø og Framsenteret sentrale kompetansemiljøer. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å styrke og tilrettelegge formidling av klimadata overfor publikum. Klimaforskningen viser at det er Nordområdene som først og sterkest vil merke virkninger av klimaendringene, med konsekvenser for naturmiljø, fysisk infrastruktur og samfunn for øvrig. Fylkestinget foreslår derfor et eget pilotprosjekt om Klimatilpasning i kommunene, som pilottiltak tilknyttet Framsenteret.”

Representanten Sandberg, Frp, fremmet følgende forslag (5):

1. Troms fylkesting forutsetter at en finansiering følger alle områder der man pålegger kommune og fylke ansvar som innebærer økte ressurser og bruk av penger.
2. Troms fylkesting er skeptisk til en rollefordeling mellom alle forvaltningsnivå og ber om at ansvar og oppgaver legges til kommunene for å unngå unødig økt byråkarati.
3. Troms fylkesting mener staten må bære utgiftene når uvær og kulde medfører store skader på offentlig og privat infrastruktur.
4. Troms fylkesting mener at man ikke bør opprette regionale sentra, men ett nasjonalt klima- og miljøkompetansesenter for kunnskapsformidling og ansvar for veiledning til publikum, kommuner, fylker og andre med plan og forvaltningsansvar. Et slikt senter bør vurderes etablert i nær tilknytning til eksisterende fagmiljø innen klima- og miljøforskning. Fylkestinget foreslår derfor at dette legges til Tromsø.”

Votering (36 representanter tilstede):

Forslag (1) vedtatt med 29 stemmer for og 7 stemmer mot.

Forslag (2) vedtatt med 29 stemmer for og 7 stemmer mot.

Forslag (4) vedtatt med 29 stemmer for og 7 stemmer mot.

Forslag (3) oversendes fylkesrådet uten votering.

Forslag (5) satt opp mot kultur- og næringskomiteens innstilling med vedtatte endringer.

Innstillingen vedtatt med 29 stemmer for denne og 7 stemmer for forslag (5).

Vedtak:

1. Fylkestinget hilser utredningen NOU 2010:10 *Tilpassing til eit klima i endring*, velkommen, og bifaller igangsetting av et omfattende tilpasningsarbeid.

Fylkestinget gir sin tilslutning til utvalgets hovedkonklusjoner og forslag til tiltak, og ber Regjeringen utarbeide ei melding om klimatilpasning som omfatter alle

samfunnsområder, for å øke samfunnets tilpasningskapasitet på sikt, og redusere samfunnets sårbarhet overfor klimaendringer i dag.

2. Fylkestinget vil understreke at klimatilpasning er et sentralt og viktig politikkområde med mange tema av stor samfunnsmessig betydning, og NOU 2010:10 er et omfattende bidrag til viktige klargjøringer av aktuelle utfordringer regionale myndigheter står overfor. Fylkestinget ser ikke behov for å kommentere utvalgets gjennomgang av klimaendringene og effekter på kort og lengre sikt, men konstaterer at konsekvensene representerer behov for en rekke tilpasningstiltak, der fylkeskommunen som regional myndighet og utviklingsaktør har ansvar og viktige roller å ivareta.
3. Fylkeskommunen har det overordnede ansvar for de oppgavene som regionen er tillagt innenfor regional planlegging. Fylkestinget i Troms vil også minne om at det tilligger fylkeskommunen å veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver, mens Fylkesmannens rolle er å påse at kommunene planlegger i henhold til loven.
Fylkestinget slutter seg til utvalgets presisering av at samspillet mellom Fylkesmann og fylkeskommunen er viktig for arbeidet med klimatilpasning både lokalt og regionalt. Planforum kan være en egnet arena for integrering av hensynet til klimatilpasning og som veiledning og motivasjon for kommunene i deres arbeid med klimatilpasning.
4. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å styrke kapasitet og kompetanse i fylkeskommunen og hos Fylkesmannen i arbeidet med klimatilpasning, slik at det regionale nivå er bedre rustet til å ta det samfunnsansvar de begge har, regionalt og overfor kommunene i fylket. Fylkestinget forutsetter at kostnader knyttet til nødvendig kompetanse og kapasitetsøkningen i fylkeskommunen blir kompensert.
5. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling mht behov for klare føringer for ”integrering av klimahensyn i planprosessen”, med forslag om å innarbeide hensyn til klimatilpasning i ny forskrift til Plan- og bygningsloven.
6. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å inkludere klimaovervåking i Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram, og ber om at kulturvernmyndighetene får øremerkede midler til å kartlegge konsekvenser av klimaendringer for kulturminnevernet, og anmoder om at det utarbeides en nasjonal handlingsplan for å møte utfordringene knyttet til klimatilpasning innen kulturminnevernet.
7. Fylkestinget slutter seg til utvalgets understreking av at kunnskapsbehovet er stort; at mer kunnskap ikke fjerner risiko for negative konsekvenser av klimaendringene, men at mer kunnskap øker kapasiteten til å møte og forebygge, og dermed redusere samfunnets sårbarhet.

Fylkestinget viser til at Troms er et kystfylke, med spredt bosetting over det meste av fylkets beboelige områder. Naturmiljøet med arktiske økosystemer er særlig sårbart for klimaendringer. Topografi, bosetting, infrastruktur og næringsstruktur innebærer relativ høy grad av eksponering for virkninger av klimaendringene, så som havnivåstigning, økt fare for flom og stormflo, jord-, snø- og sørpeskred og økt teleproblematikk. Det vil være stor variasjon i hvordan klimaendringene gir seg utslag innen ulike næringer, virksomheter og aktiviteter, infrastruktur, naturtyper og geografiske områder. Klimaendring endrer også telen i mark og klimatilpasset vekst. Utfordringene vil være både sammensatte og forskjellige. Kartlegging, overvåking og kunnskapsbygging rundt klimaendringer bør derfor ha et særskilt nordområdefokus med vekt på lokale og regionale variasjoner.

8. Fylkestinget støtter derfor utvalgets anbefaling om å opprette regionale kompetansesenter for kunnskapsformidling om klimautfordringene lokalt/ regionalt, og med ansvar for veiledning i arbeidet med klimatilpasning overfor kommuner og andre med plan og forvaltningsansvar. Et slikt senter bør vurderes etablert i nær tilknytning til eksisterende fagmiljø innen klima- og miljøforskning og overvåking i regionen, og for Troms' vedkommende er miljøene ved Universitetet i Tromsø og Framsenteret sentrale kompetansemiljøer.
Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å *styrke og tilrettelegge formidling av klimadata overfor publikum*. Klimaforskningen viser at det er Nordområdene som først og sterkest vil merke virkninger av klimaendringene, med konsekvenser for naturmiljø, fysisk infrastruktur og samfunn for øvrig. Fylkestinget foreslår derfor et eget pilotprosjekt om Klimatilpasning i kommunene, som pilottiltak tilknyttet Framsenteret.
9. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å arbeide for at klimatilpasning og klimautfordringene blir integrert del av pensum i videregående skole.
10. Fylkestinget viser til at Troms fylkes klimapolitikk (FT 58/07) er vedtatt iverksettes langs 3 hovedstrategier;
1. *utslippsreduksjon*
 2. *tilpasning til pågående klimaendringer*
 3. *utvikling - nyskaping* ”
11. Klimaendringer vil sannsynligvis føre til mer og verre ekstremvær. Troms fylkesting mener staten må bære kostnadene med dette og ber om at regjeringa vurderer å opprette et fond for ekstremværskader.
12. Fylkestinget vil særlig påpeke de utfordringer som arktisk landbruk står overfor i møte med endrede klimabetingelser. Arbeidet med å utvikle et mer klimatilpasset plantemateriale må styrkes.

Oversendes fylkesrådet:

- a) Fylkeskommunen har ikke bare det overordnede ansvaret, men bør også gå foran med gode eksempler. I høringsuttalelsen vises det til 3 hovedstrategier, bl.a. 1) utslippsreduksjon.
Fylkestinget ønsker derfor at det blir utarbeidet en plan for reduksjon av klimagassutslipp.
- b) Fylkeskommunen må lage en energieffektivisering i egne bygg, anskaffe klimavennlige kjøretøy og redusere transportbehovet.
- c) Fylkeskommunen bør prioritere opp vedlikehold, gjenbruk og opprusting av eksisterende eiendom fremfor å stimulere til et bruk og kast-samfunn.
- d) Fylkeskommunen har og et ansvar for å spre miljøinformasjon til befolkningen og næringsvirksomhet i fylket. Til det kreves det en opprusting av egen kompetanse både for å redusere klimaendringene og for å tilpasse virksomhet til klimaendringer.
- e) Fylkeskommunen må stimulere aktivt til prosjekt for utvikling av fornybar energi. ”

Utvalg: Fylkestinget

Sak nr.: 3/ 11

Møtedato: 15.03.2011

Arkivsaksnr.: 07/1243-73

Løpenr.: 5824/11

Arkiv: K20

Ansvarlig fylkesråd: Mariam Rapp

HØRING OM NOU 2010:10 - TILPASSING TIL EIT KLIMA I ENDRING - OM SAMFUNNET SI SÅRBARHEIT OG BEHOV FOR TILPASSING TIL KONSEKVENSAV KLIMAENDRINGENE**BEHANDLINGSFORLØP:**

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
39/11	Fylkesrådet	22.02.2011
3/11	Fylkestinget	15.03.2011

Innstilling til vedtak:*Kultur- og næringskomiteens innstilling:***Vedlegg til saken:****Trykte vedlegg:**

- Tilpassing til eit klima i endring. 1.1 Hovudkonklusjonar og tilrådingar. Del I
- Tilpassing til eit klima i endring. 1. Definisjonar

Utrykte vedlegg:

- Miljøverndepartementet **NOU 2010: 10 Tilpassing til eit klima i endring** (240 sider) www.regjeringen.no/klimatilpasninghoering
- Miljøverndepartementet / DSB: **Havnivåstigning** – Estimerer av framtidig havnivåstigning i norske kystkommuner (revidert utgave 2009). Klimatilpasning Norge
- Tilpasning og avbøtende tiltak. **Klimaendringer i norsk Arktis** NorACIA-rapport delutredning 5 - 132 rapportserie Norsk Polarinstittutt, Polarmiljøseneteret

Saksutredning:

Fylkesrådet har behandlet saken i møte 22. februar 2011, sak 39/11. I saksfremlegget skriver fylkesråd for kultur, miljø og helse:

”Troms fylkeskommune har i brev av 16.desember 2010 fra Det kongelige miljøverndepartement fått til høring NOU 2010:10 - TILPASSING TIL EIT KLIMA I ENDRING. Miljøverndepartementet ønsker synspunkter på utredningen innen 17.mars 2011.

Bakgrunn

Besøksadresse Strandveien 13	Telefon 77 78 80 00	Telefaks 77 78 80 01	Bankgiro 4700 04 00064	Org.nr. NO 864 870 732
Postadresse Postboks 6600, 9296 Tromsø	Epost mottak troms@tromsfylke.no		Internettadresse www.tromsfylke.no	

Ved kongelig resolusjon av 5. desember 2008 nedsatte regjeringen Stoltenberg II et utvalg for å gjennomføre en bredt anlagt utredning om Norges sårbarhet og tilpasningsbehov som følge av klimaendringene.

Fra Utvalgets mandat:

”Utredningen har som mål å bidra til bærekraftig utvikling gjennom økt kunnskap om hva klimaendringene betyr for Norge, og gi råd om hvordan myndigheter og andre best kan gå fram for å forebygge negative virkninger av disse endringene på mennesker, samfunn og miljø.

Utvalget er bedt om å utrede hvilken risiko klimaendringene representerer for natur og samfunn, og redegjøre for hvilke geografiske områder, næringer og samfunnsområder som er mest utsatt for negative konsekvenser av klimaendringene, med særlig fokus på konsekvenser for *menneskers helse og sikkerhet, fysisk infrastruktur og bygninger, næringsliv, naturmiljø og primærnæringer.*

I tillegg skal utvalget drøfte hvordan samfunnet bør forholde seg til usikkerhet om klimaendringenes omfang og konsekvenser, og anbefale virkemidler og tiltak for å redusere samfunnets sårbarhet. Det skal legges vekt på tiltak som kan iverksettes raskt for å begrense framtidige negative virkninger på de mest utsatte områdene.

Videre skal utvalget drøfte innarbeiding av virkemidler som på sikt tar høyde for klimaendringene og forebygger negative konsekvenser. Utvalget skal kun anbefale virkemidler og tiltak innenfor offentlige myndigheters ansvarsområde. Ansvars- og rollefordeling mellom myndigheter på ulikt forvaltningsnivå skal også vurderes.

Utredningen skal danne grunnlag for regjeringens klimamelding som utarbeides i år.

Bærekraftig utvikling

Målet om bærekraftig utvikling er grunnleggende for all norsk forvaltning, og er dermed også et overordna mål for foreliggende NOU 2010:10. Her er fokus at menneskelig aktivitet i samfunn og naturmiljø må foregå på en slik måte at vi ikke gjør natur og samfunn mindre robust overfor klimaendringene. Det blir derfor viktig å velge tilpasningsstrategier vurdert etter hvordan de samlet sett virker. Føre-var-prinsippet og risikoaversjon må her legges til grunn.

Utvalget har ikke drøftet spørsmål om utslippsreduksjoner, men legger til grunn at utslippsreduksjon er en nødvendig forutsetning for bærekraftig klimatilpasning på sikt.

Begrepsavklaring

Klimatilpasning er her å forstå som klargjøring av sannsynlige konsekvenser som følger av klima; det vil si rådende vær-, vind, nedbør- og temperaturforhold, naturmiljø og samfunn utsettes for, identifisere hvordan ulike områder - geografisk og samfunnsmessig – utsettes, for å vurdere hvilke mottiltak som kan/bør iverksettes, for at negative påvirkninger skal bli minst mulig, og positive kunne utnyttes. For dette formål har det mindre betydning hvorvidt årsak til klimaendringene/ skiftende og ustabile værforholdene er resultat av naturlige svingninger eller av menneskelig aktivitet.

Risikovurderinger handler hvor sårbare de ulike samfunnssektorer er overfor rådende og sannsynlige klimatiske forhold, og hvilke virkemidler myndighetene rår over.

Sårbarhet avhenger ikke bare av påvirkning av klima, men også av kunnskap og kapasitet; ressurser som kan motvirke negative og utnytte positive konsekvenser av klimaendring innen de respektive områder.

Tilpasningskapasitet er vurdering av ressurser, organisering, kunnskap og prioritering. Hvor utsatt samfunnet/et område/ sektor er, er basert på vurdering av klima i dag og

framskriving (se for øvrig [vedlegg 1](#) Definisjonar i NOU 2010:10). (se også NorACIA rapport om Tilpasning og avbøtende tiltak Klimaendringer i norsk Arktis, Norsk polarinstitutt 2009).

NOU-rapporten 2010:10 består av 6 hoveddeler. Del I tar for seg hovedkonklusjoner og anbefalinger, kort om utvalgets arbeid og rammer for arbeid med klimatilpasning i dag. Del II omhandler klima i endring, i fortid og framtid, mens konsekvenser for natur og samfunn er tema i del III, som utgjør hoveddelen av utredningen med hele 7 kapittel. Forvaltninga sitt arbeid med klimatilpassing gjennomgås i del IV. Del V drøfter politikk for klimatilpasning, med anbefalinger, og del VI ser nærmere på økonomiske og administrative konsekvenser.

Utvalgets hovedkonklusjoner og anbefalinger – sammendrag

Samlet vurdering av sårbarhet og tilpassingsbehov

Utvalget konkluderer med at samlet sett har Norge gode forutsetninger for å møte "et klima i endring". Dette vil være en situasjon med økt ustabilitet i værforholdene; økt nedbør, økte årstidsvariasjoner, økt forekomst av "ekstrem-vær", etc. En viktig forutsetning er imidlertid at hensyn til klimaendringene; "trusselbildene" og de utfordringer de representerer blir vektlagt i planlegging og beslutningsprosesser på alle samfunnsområder og beslutningsnivå. *Utvalget mener at dette ikke er tilfelle i dag.*

Norge er sårbart overfor klimaendringer på flere områder. Sårbarheta avhenger både av endringene i seg sjøl og av hvordan natur og samfunn er rusta for å møte endringene. Klimatilpasning handler om å erkjenne at klima er i endring, forstå hvordan endringene kan påvirke samfunnet, og gjøre valg som reduserer de negative sider av påvirkningene, samt utnytter de positive.

Naturmiljø, infrastruktur og bygninger skiller seg ut som særlig sårbare for klimaendringer i Norge. Generelt vil klimaendringene i hovedsak forsterke de utfordringene vi i dag står overfor. I tillegg vil nok områder, kommuner eller bygder som i dag ikke opplever risiko forbundet med skred eller flom, f.eks, gjøre det i framtida.

Kunnskapen om framtidig klimaendring er verken fullstendig eller sikker viten. Utvalget mener likevel at det er nok kunnskap til å konkludere med at tilpassingsarbeidet må settes i gang umiddelbart. Infrastruktur, bygninger og anlegg som skal stå og fungere om 50 og 100 år, må planlegges og bygges på en slik måte at de tåler påkjenninger fra et klima som vil være forskjellig fra i dag. Det medfører som regel større kostnader for samfunnet å reparere enn å forebygge. Verdi og viktighet av vedlikehold blir vektlagt i denne sammenheng.

Det er nødvendig å skape brei forståelse for, og enighet om, å legge inn langtidsperspektiv i all planlegging, for å kunne gjøre samfunnet mer robust. Hensyn til klimaendringer er ett av mange hensyn som må legges til grunn i samfunnsplanleggingen, og utvalget understreker viktigheten av at klimatilpasning integreres i øvrig planlegging.

Sentrale samfunnsområders sårbarhet

Naturmiljøet i Nordområdene¹ er sårbart. Klimaendringene vil ha effekt på økosystemene, blant annet med økt fare for tap av arter, og negative konsekvenser for friluftsliv, jakt og fiske, og utmarksnæringer.

Primærnæringerne jord- og skogbruk, og fiske har historisk sett alltid tilpasset seg endringer i ytre miljø, og vurderes av utvalget i tillegg å være organisert på måter som gir

¹ Nordområdene omfatter her Nordland, Troms og Finnmark. Se for øvrig [vedlegg 1](#) Definisjonar i NOU 2010:10).

relativt høg grad av tilpasningskapasitet. *Reindrifta* er imidlertid mer sårbar, der både beiteressursene og samfunnsinstitusjonene i utgangspunktet er marginale. Andre naturbaserte næringer som havbruk og reiseliv, vil og møte større utfordringer som konsekvens av klimaendringer.

Veinett, bygninger og annen fysisk infrastruktur

All infrastruktur påvirkes av klima, men grad av sårbarhet varierer. Utvalget mener at energisektoren har høg tilpasningskapasitet, som veier opp for stor grad av utsatthet. Tilpasningskapasitet i vann- og avløpssektoren er lav, og gir høg sårbarhet. Vurderingene av transportsektoren og bygninger gir et sammensatt bilde av tilpasningskapasitet og sårbarhet.

Menneskers helse og sikkerhet

Arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap vil møte flere utfordringer som følge av klimaendringene. Økt forekomst av stormflod, flom, skred og andre naturhendelser utsetter både enkeltmennesker og samfunn for økt risiko og flere påkjenninger, og utfordrer myndighetenes kapasitet både til å forebygge og til å håndtere vær- og naturutløste hendelser. Elektrisk kraft, transport, vann og avløp regnes som den mest kritiske infrastrukturen, og det er i særdeleshet på kommunenivå, dette er utfordringer som krever tilpasning i sikkerhets- og beredskapsarbeidet.

Næringsliv generelt påvirkes indirekte og er sårbar overfor klimaendringene slik disse får negative konsekvenser for infrastruktur, da særlig i transportsektoren.

Offentlige myndigheters ansvarsområde, roller og arbeidsfordeling

Utvalget er bedt om å konkretisere og anbefale virkemidler som både på kort og lengre sikt tar høyde for klimaendringene, redusere negative og utnytte positive virkninger, og drøfte innarbeiding av virkemidlene innen offentlige myndigheters ansvarsområde.

Klimatilpasning handler i stor grad om å forebygge og håndtere konsekvenser, gjennom planlegging, nært opp til vurdering av samfunnsikkerhet og beredskap, og forutsetter kunnskap om risiko og sårbarhetsbildet.

Kommunen utgjør det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen. Kommunen har ansvar for sikkerhet og trygghet for befolkningen innen sitt geografiske område, men er avhengig av samspill med regionalt nivå. Arealplanlegging er det viktigste verktøyet kommunene har for å sikre langsiktig, robust og bærekraftig utvikling, og god forvaltning av arealressurser og naturmiljø i kommunene. Det er først og fremst gjennom arealplanleggingen kommunen kan styre (ny) utbygging og infrastruktur, der klimautfordringene vil være særlig merkbare.

Utvalget ser behov for å tydeliggjøre arbeidsoppgaver, roller og ansvarsfordeling mellom fylkeskommune og Fylkesmann, og deres respektive roller i forhold til kommunene når det gjelder klimatilpasning.

Regionalt nivå - ansvar og rolledeling

Fylkesmannen har ansvar for å samordne arbeidet med samfunnsikkerhet i fylket og ha en rolle som pådriver og veileder i arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap. Fylkesmannen skal se til at klimaendringer er vurdert og følges opp i kommunale planer, og at det er tema som skal vurderes i ROS-arbeidet (ROS = risiko og sårbarhetsanalyser).

Fylkeskommunen er regional planmyndighet, med overordna ansvar for regional planlegging, og skal veilede og bistå kommunene i deres planoppgaver. Fylkestinget skal, - minst en gang hvert 4.år-, vedta regional planstrategi, som avklarer sentrale utfordringer og

som kommunene og statlige myndigheter skal følge opp. Fylkeskommunen har ansvar for å organisere planforum, der statlige, regionale og kommunale interesser og utfordringer drøftes og forsøkes samordnet i arbeidet med regionale og kommunale plansaker.

Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør kan aktivt bidra til utnyttning av positive effekter av klimaendring, som et mildere klima også kan innebære for næringslivet; f.x lengre vekstsesong i primærnæringene. Fylkeskommunen er regional myndighet innen vannforvaltning, naturmangfold og kulturminner, friluftsliv og folkehelse og har dermed forvalteransvar på flere sentrale områder hvor det er aktuelt med tiltak når det gjelder klimatilpasning.

Det regionale koordineringsarbeidet

Arbeidet med integrering av klimatilpasning forsterker behovet for bedre koordinering og samhandling mellom myndighetsorganene, både sentralt, regionalt og lokalt.

Utvalget peker på behov for klare føringer for ”integrering av klimahensyn i planprosessen”, og viser til arealplanlegging som et av de områder der samspillet mellom kommune, regionale og nasjonale myndigheter er tydelig. Plan- og bygningsloven understreker det ansvar stat og fylke har for å støtte kommunene i deres planarbeid.

Utvalget mener det er behov for bedre koordinering på regionalt nivå, og en tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom Fylkesmann og fylkeskommune, og foreslår at Fylkesmannen får et særlig ansvar for å følge opp kommunenes arbeid med klimatilpasning. Utvalget mener dette vil utfylle fylkeskommunens sitt arbeid med regional planlegging, og integrere hensyn til samfunnssikkerhet og beredskap i det regionale og lokale tilpasningsarbeid.

Planforum. Utvalget foreslår videre at samarbeidet om klimatilpasning på fylkesnivå styrkes gjennom at Planforum integrerer klimatilpasning i sitt arbeid. Utvalget ser Planforum som egnet arena for integrering av hensyn til klimatilpasning og som veiledning og motivasjon for kommunene i deres arbeid med klimatilpasning, og anbefaler at det etableres rutiner for tidlig medvirkning. Utvalget ser Planforum som en konstruktiv arena for god dialog mellom kommune – stat og fylke.

Kompetanse og kapasitet

Bedre kunnskapsgrunnlag øker mulighetene for å treffe gode beslutninger. Mer kunnskap reduserer ikke nødvendigvis usikkerheten, men vil like fullt bidra til at man fatter ”best mulig” beslutning.

Fylkeskommunen har overordnet ansvar for å veilede kommunene i deres planarbeid, mens Fylkesmannen er viktig kompetansepart for kommunene på ulike fagområder som omfattes av planlegging. Fylkesmannen opplever i følge utvalget å ha for dårlig kjennskap til kommunenes samla sårbarhet overfor klimaendringer. Det er med andre ord behov for å bygge kompetanse og kapasitet hos Fylkesmannen dersom rollen som veileder og samordner innen arbeid med klimatilpasning skal fylles.

Mangel på oppdatert kunnskapsgrunnlag og kapasitet er en barriere for klimatilpasning på fylkesnivå, og kan forsterke samfunnets sårbarhet. Det er behov for rutiner som sikrer at erfaringene fra håndtering av hendelser relatert til klima blir grundig evaluerte i forvaltningen. Erfaringer fra slike hendelser er et viktig grunnlag både for forebyggende tiltak og for håndtering av framtidige hendelser. Utvalget minner her også om ressurser som frivillig sektor representerer, konkret ved ulykker og andre alvorlige hendelser, og ved betydelig frivillig dugnadsinnsats, generelt i det daglige. Forsvaret nevnes som en viktig part her (”Exit War, Enter Climate” Husabø 2008).

Utvalget ser stort behov for å styrke kapasitet og kompetanse både i fylkeskommunen og hos Fylkesmannen i arbeidet med klimatilpasning, slik at det regionale nivå kan ivareta de viktige rollene og det omfattende ansvar de har, og tilrår derfor en rekke tiltak for å bedre kunnskapsgrunnlaget på dette området. Tiltakene er dels felles, nasjonale, og dels innrettet mot de ulike forvaltningsorganene ut fra kartlagt behov. Hvert nivå må få styrket sin rolle gjennom økt kompetanse og kapasitet, for å sikre kvalitet og effektivitet i forvaltning, og bidra til å øke samfunnets tilpasningskapasitet og robusthet.

Utvalgets anbefalinger

Utvalget anbefaler som prinsipp for arbeidet med klimatilpasninger: helhetlig tilnærming til klimatilpasninger, økosystembasert tilnærming i forvaltning av naturmiljø, og at klimatilpasning integreres i den ordinære samfunnsplanleggingen.

Utvalget anbefaler at hensyn til klimaendringer styrkes i plansystemet. Utvalget ser dette som det viktigste grepet samfunnet kan gjøre for å tilpasse seg et klima i endringer, og tilrår av det innarbeides som ny forskrift til plan- og bygningsloven, og at kommunene tilføres øremerkede midler for å styrke plankompetanse og kapasitet for å integrere klimahensyn i arealplanleggingen.

Utvalget argumenterer for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kartlegging, overvåking og forskning, der også institusjonell forankring av formidling av kunnskapen er skissert, fra departementsnivå til kommunenivået.

Kompetansen i forvaltningen må heves:

- Arbeidet med metodeutvikling og verktøy for planlegging under økt usikkerhet, ivaretas av et eget koordinerende sekretariat for klimatilpasning, på permanent basis under Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).
- Statens kartverk får ressurser og ansvar for et nasjonalt program for å etablere en detaljert terrengmodell. I tillegg må eksisterende overvåkingsprogram styrkes, og nye utvikles, særlig knyttet til naturmiljø og naturfare.
- Arbeidet med skred- og flomsikring må styrkes. NVE får nasjonalt ansvar for overvann, som del av flomdirektivet.
- Det etableres et klimaservicesenter, under Norsk Klimasenter², som skal arbeide kontinuerlig med oppdatering av modellgrunnlaget, mens Sekretariatet for klimatilpasning (i DSB) har ansvar for å koordinere arbeid med oppdatering klimadata, analyser av sårbarhet og tilpasningsbehov.
- Det etableres fire regionale kompetansesenter for å styrke opplæringstilbudet til kommuner og andre myndigheter med ansvar for klimatilpasning i planlegging og forvaltning.

I dag blir kompetanseheving overfor offentlige myndigheter innen klimatilpasning, ivaretatt av Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB). Utvalget foreslår at dette opplæringstilbudet bygges ut med 4 regionale kompetansesenter.

Fylkesrådets sammenfatning og konklusjoner

Fylkesrådet ser det som helt sentralt at man tar for seg samfunnets sårbarhet og behov for tilpasning til konsekvenser av klimaendringene. Fylkesrådet ser også behov for en helhetlig klimapolitikk, blant annet knyttet opp til energi og næringsutvikling.

² Norsk Klimasenter er et nasjonalt samarbeid mellom Bjerknessenteret v/universitet i Bergen, Norsk Polarinstitut, Metrologisk Institutt, CICERO Senter for klimaforskning og Universitetet i Oslo.

Utredningen slår fast at ”*Klimaet er i endring, og vi må tilpasse oss endringane*”, og legger til grunn at vi vil få temperaturøkning utover i det 21. århundre. Det vil gi både positive og negative konsekvenser. Fylkesrådet ser klimautfordringene som sammensatte. Uavhengig av årsak til klimaendringene og temperaturøkning, er det behov for en politikk i dag som tar sikte på å redusere negative virkninger på natur og samfunn, så langt det er mulig. Utredningen bidrar til økt bevissthet og kunnskap om ”hvor langt det er mulig” med basis i klimaforskningen og dens framskrivinger. Denne basiskunnskapen må formidles og omsettes til praktisk politikk, tilpasset de utfordringene vi kan identifisere vi står overfor i Troms.

Nordområdene vil i særlig grad merke klimaendringene som følge av temperaturstigning. Nord-Norge vil oppleve betydelig havnivåstigning, økt fare for stormflod, flom og skred som følge av endret vind- og nedbørmønster, sesongvariasjoner og temperatursvingninger. Fylkesrådet ser at alt dette vil kunne ha innvirkning på det fysiske miljø som bygninger, herunder både boligområder og kulturminner, veier, vann og kloakk, og annen infrastruktur. Dette gir både direkte og indirekte virkning for næringsliv og for folks helse og trivsel. Vi kan alt registrere utfordringene både innen landbruk, samferdsel og veivedlikehold, og annen infrastruktur, bygningsmasse, kulturminnevern etc. Vi konstaterer behov for bedre beredskap i dag, og bedre planverktøy for å møte morgendagens utfordringer. Målet må være, som utvalget viser til, å redusere samfunnets totale sårbarhet og øke tilpasningskapasiteten, generelt.

Fylkesrådet går i saksframlegget ikke i dybden av utfordringene i de enkelte næringer, sektorer eller kommuner, men erkjenner at de ulike samfunnsområdene vil stå overfor ulike utfordringer og i ulik grad være utsatt for negativ klimapåvirkning. I stedet legger vi til grunn at den nødvendige kartlegging av tilstand og sårbarhet, både innen enkeltsektorer og samlet sårbarhet i et område, vil være essensen i den kunnskapsinnhenting som skal skje i videre oppfølging, for å gi grunnlag for å treffe nødvendige tiltak. Utvalget foreslår å styrke kompetansebyggingen. Fylkesrådet er opptatt av at kunnskapen blir lokalt og regionalt forankret og at vi får til synergi og kobling mellom tunge og velrenommerte klimaforskningsmiljø som alt ligger i Fram-senteret (tidligere Polarinstituttet) og de utfordringer kommunene står oppe i når det gjelder samfunnsårbarhet, planlegging og klimaendringer. Derfor vil Fylkesrådet alt nå gå inn for et pilotprosjekt knyttet til Fram-senteret med formål å omsette forskningsbasert klimakunnskap til praktisk gjennomførbar politikk på kommunenivå, der utfordringene er konkrete.

Utvalget drøfter sentrale utfordringer forvaltningen står overfor. Fylkesrådet ser utvalgets forslag til løsninger generelt sett som gode, gjennomarbeidet og gjennomførbare. En hovedsatsing er kompetansebygging. Behovet for klar rollefordeling når det gjelder forvaltningens ansvarsområder understrekes sterkt.

Fylkeskommunen har som regional planmyndighet og utviklingsaktør både handlingsrom og ansvar for å bidra til mer robust samfunnsutvikling. Konsekvensene av klimaendringer manifesteres innen sektorer og ute i kommunene. Fylkeskommunen har gjennom sitt veilederansvar overfor kommunene en særlig viktig rolle for å integrere klimahensyn og sikre bred og kunnskapsbasert deltakelse i planprosessen. Fylkesrådet går inn for å innarbeide hensyn til klimatilpasning i ny forskrift til Plan- og bygningslov, for å sikre dette perspektivet i planleggingen.

Fylkesrådet har i sin innstilling lagt hovedvekt på kompetansebygging og kunnskapsutvikling, og viktigheta av samarbeid over sektorgrenser og forvaltningsnivå. Ved å involvere sektor- og øvrige samfunnsinteresser aktivt og bredt tidlig i planprosesser, tror fylkesrådet planverktøyet vil fange opp sentrale utfordringer relatert til klima, både innen næringsliv, infrastruktur, forvaltning og samfunnet for øvrig. Utvalget mener en

sentral strategi for å møte klimautfordringene, nettopp er helhetlig og langsiktig samfunnsplanlegging. Plan og bygningsloven regnes som et av de viktigste redskaper for å møte klimautfordringene og å fremme bærekraftig og robust samfunnsutvikling. Fylkesrådet understreker behovet for virkemidler knyttet til oppfølging av plan.

De viktigste tiltak for å motvirke klimaendringer er å arbeide for utslippsreduksjoner, og hindre global oppvarming. Det slår utvalget fast. Å vurdere tiltak for utslippsreduksjon er imidlertid ikke lagt til mandatet. Fylkesrådet har av den grunn heller ikke gått inn på dette tema i innstillingen, men viser til Troms fylkes klimapolitikk. Her har strategier for utslippsreduksjon samme prioritet som strategier for tilpasning og utvikling.

Innstilling:

Fylkesrådet fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Fylkestinget hilser utredningen NOU 2010:10 *Tilpassing til eit klima i endring*, velkommen, og bifaller igangsetting av et omfattende tilpasningsarbeid.

Fylkestinget gir sin tilslutning til utvalgets hovedkonklusjoner og forslag til tiltak, og ber Regjeringen utarbeide ei melding om klimatilpasning som omfatter alle samfunnsområder, for å øke samfunnets tilpasningskapasitet på sikt, og redusere samfunnets sårbarhet overfor klimaendringer i dag.

2. Fylkestinget vil understreke at klimatilpasning er et sentralt og viktig politikkområde med mange tema av stor samfunnsmessig betydning, og NOU 2010:10 er et omfattende bidrag til viktige klargjøringer av aktuelle utfordringer regionale myndigheter står overfor. Fylkestinget ser ikke behov for å kommentere utvalgets gjennomgang av klimaendringene og effekter på kort og lengre sikt, men konstaterer at konsekvensene representerer behov for en rekke tilpasningstiltak, der fylkeskommunen som regional myndighet og utviklingsaktør har ansvar og viktige roller å ivareta.

3. Fylkeskommunen har det overordnede ansvar for de oppgavene som regionen er tillagt innenfor regional planlegging. Fylkestinget i Troms vil også minne om at det tilligger fylkeskommunen å veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver, mens Fylkesmannens rolle er å påse at kommunene planlegger i henhold til loven.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets presisering av at samspeillet mellom Fylkesmann og fylkeskommunen er viktig for arbeidet med klimatilpasning både lokalt og regionalt. Planforum kan være en egnet arena for integrering av hensynet til klimatilpasning og som veiledning og motivasjon for kommunene i deres arbeid med klimatilpasning.

4. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å styrke kapasitet og kompetanse i fylkeskommunen og hos Fylkesmannen i arbeidet med klimatilpasning, slik at det regionale nivå er bedre rustet til å ta det samfunnsansvar de begge har, regionalt og overfor kommunene i fylket. Fylkestinget forutsetter at kostnader knyttet til nødvendig kompetanse og kapasitetsøkningen i fylkeskommunen blir kompensert.
5. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling mht behov for klare føringer for ”integrering av klimahensyn i planprosessen”, med forslag om å innarbeide hensyn til klimatilpasning i ny forskrift til Plan- og bygningsloven.
6. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å inkludere klimaovervåking i Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram, og ber om at kulturvernmyndighetene får øremerkede midler til å kartlegge konsekvenser av klimaendringer for

kulturminnevernet, og anmoder om at det utarbeides en nasjonal handlingsplan for å møte utfordringene knyttet til klimatilpasning innen kulturminnevernet.

7. Fylkestinget slutter seg til utvalgets understreking av at kunnskapsbehovet er stort; at mer kunnskap ikke fjerner risiko for negative konsekvenser av klimaendringene, men at mer kunnskap øker kapasiteten til å møte og forebygge, og dermed redusere samfunnets sårbarhet.

Fylkestinget viser til at Troms er et kystfylke, med spredt bosetting over det meste av fylkets beboelige områder. Naturmiljøet med arktiske økosystemer er særlig sårbart for klimaendringer. Topografi, bosetting, infrastruktur og næringsstruktur innebærer relativt høy grad av eksponering for virkninger av klimaendringene, så som havnivåstigning, økt fare for flom og stormflo, jord-, snø- og sørpeskred der folk bor og ferdes. Det vil være stor variasjon i hvordan klimaendringene gir seg utslag innen ulike næringer, virksomheter og aktiviteter, infrastruktur, naturtyper og geografiske områder. Utfordringene vil være både sammensatte og forskjellige. Kartlegging, overvåking og kunnskapsbygging rundt klimaendringer bør derfor ha et særskilt nordområdefokus med vekt på lokale og regionale variasjoner.

8. Fylkestinget støtter derfor utvalgets anbefaling om å opprette regionale kompetansesenter for kunnskapsformidling om klimautfordringene lokalt/ regionalt, og med ansvar for veiledning i arbeidet med klimatilpasning overfor kommuner og andre med plan og forvaltningsansvar. Et slikt senter bør vurderes etablert i nær tilknytning til eksisterende fagmiljø innen klima- og miljøforskning og overvåking i regionen.

Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å *styrke og tilrettelegge formidling av klimadata overfor publikum*. Klimaforskningen viser at det er Nordområdene som først og sterkest vil merke virkninger av klimaendringene, med konsekvenser for naturmiljø, fysisk infrastruktur og samfunn for øvrig. Fylkestinget foreslår derfor et eget pilotprosjekt om Klimatilpasning i kommunene, som pilottiltak tilknyttet Framsenteret.

9. Fylkestinget støtter utvalgets anbefaling om å arbeide for at klimatilpasning og klimautfordringene blir integrert del av pensum i videregående skole.
10. Fylkestinget viser til at Troms fylkes klimapolitikk (FT 58/07) er vedtatt iverksettes langs 3 hovedstrategier;
1. *utslippsreduksjon*
 2. *tilpasning til pågående klimaendringer*
 3. *utvikling - nyskaping "*

Fylkesrådet innstilling enstemmig vedtatt.

Fylkesordføreren i Troms, den 24.02.2011

Terje Olsen
Fylkesordfører
(sign)